

Tilsynsstrategi

2021–2030

Om tilsyn ved Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA)

Tilsynet DSA fører skal bidra til etterlevelse av regelverket DSA forvalter. Målsettingen for tilsynsaktiviteten ved DSA er å kontrollere om virksomhetene sørger for forsvarlig bruk og håndtering av strålekilder, forsvarlig håndtering av radioaktivt avfall og utslipp, kontrollere sikkerheten og sikringen ved norske atomanlegg og for radioaktive strålekilder, samt holde oversikt over nukleært materiale og anlegg (sikkerhetskontroll (safeguards)).

Tilsynet i denne perioden skal være risikobasert, og DSA skal vurdere risiko ut fra hvilke konsekvenser en uønsket hendelse kan få.

Definisjon av tilsyn og de vanligste tilsynsformene

HMS-etatene¹ definerer tilsyn som kontroll² og reaksjon³. DSAs mest aktuelle tilsynsformer under denne definisjonen er:

INSPEKSJON - en kontrollaktivitet som ikke er revisjon. Inspeksjonen skal normalt være en planlagt og systematisk gjennomgang av utvalgte tema i virksomheten for å fastslå om virksomheten oppfyller krav gitt i lov eller i medhold av lov.

REVISJON - en systematisk gjennomgang av virksomhetens styringssystem⁴ for å fastslå om aktiviteter og tilhørende resultater stemmer overens med det som er planlagt, og om de er effektivt gjennomført og er hensiktsmessige for å oppnå målene.

DOKUMENTTILSYN - Tilsyn som gjennomføres ved skriftlig henvendelse og kontroll av virksomhetens tilbakemelding.

TEMATILSYN - tilsyn som er rettet mot ett eller flere tilsynsobjekter der formålet er gjennomgang av et avgrenset tema.

UANMELDT TILSYN - tilsyn som ikke er meldt til virksomheten på forhånd. Tilsynene er planlagte og gjennomføres for å kontrollere etterlevelsen av regelverket i praksis.

HENDELSESBASERT TILSYN ELLER AD.HOC TILSYN - tilsyn som gjennomføres på grunnlag av kjennskap til eller mistanke om alvorlige hendelser eller brudd på regelverket. Dette er ikke planlagt tilsynsaktivitet.

OPPFØLGENDE TILSYN - er primært et tilsyn for å verifisere at gitte pålegg er fulgt opp.

STEDLIG TILSYN - tilsyn som gjennomføres fysisk hos virksomheten eller andre steder som tilhører virksomhetens ansvarsområde.

DIGITALT TILSYN - tilsyn som gjennomføres i form av videomøte på egnet plattform eller ved andre digitale fremgangsmåter.

NETTBASERT TILSYN - tilsyn som gjennomføres som en digital spørreundersøkelse som virksomheten må besvare.

1 HMS-etatene er de myndigheter som fører tilsyn med internkontrollforskriften. HMS-etatene har i fellesskap utarbeidet «Felles retningslinjer for samarbeidet mellom tilsynsmyndighetene»

2 En undersøkelse av status i henhold til krav gitt i lov eller i medhold av lov. Kontrollen kan gjennomføres på stedet ved revisjon og inspeksjon, eller ved at det stilles krav om innsendelse av dokumentasjon, prøver og lignende til tilsynsmyndighetene.

3 Tilsynsmyndighetenes tiltak ovenfor en virksomhet når avvik eller brudd på regelverk er avdekket.

4 Et system for å etablere og vedlikeholde mål, og hvordan man kan oppnå disse målene. Internkontrollsystem kan være en del av et slikt styringssystem.

Oppgaver og virkemidler

DSA fører tilsyn etter strålevernloven, forurensningsloven og atomenergiloven med tilhørende forskrifter og enkeltvedtak. I tillegg kan DSA føre tilsyn etter sikkerhetsloven (fra 1. januar 2023), internkontrollforskriften, og rammeforskriften i petroleumsregelverket. DSAs rolle og ansvar etter transportregelverkene for farlig gods klasse 7 (radioaktivt materiale) skal utredes og avklares nærmere.

DSA fører tilsyn for å redusere negative følger av stråling for arbeidstagere, pasienter, befolkning og miljø, og har i oppgave å påse at regelverket etterleves av ansvarlige virksomheter.

De viktigste virkemidlene i dette arbeidet er:

- forvaltning av regelverk, herunder utstedelse av tillatelser og godkjenninger med vilkår etc.
- føre tilsyn
- følge opp varsel om uønskede hendelser
- rapportering
- overvåking
- informasjon, veiledning og dialog
- organisert samarbeid med andre tilsynsmyndigheter, organisasjoner, foreninger, kommuner etc.
- analyse og utredning

Kontakten vi har med virksomhetene gjennom disse prosessene danner grunnlaget for vår vurdering av om virksomhetene opptre forsvarlig og i tråd med regelverket.

Grunnleggende for DSAs virksomhet er at vi i alle tilsynsrelaterte prosesser skal opptre profesjonelt og kompetent, sikre likebehandling og sørge for at virksomheter og enkeltpersoners rettsikkerhet blir ivaretatt.

Internkontroll

En oppgave for DSA er å føre kontroll med at virksomheter overholder krav til internkontroll på de områder vi forvalter.

Internkontroll er virksomhetens systematiske arbeid med å sikre at aktiviteter planlegges, organiseres, utføres, sikres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen. Hensikten med systemet er å sikre at problemer blir oppdaget og tatt hånd om i tide. Virksomhetene må derfor som en del av sitt helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid vurdere risiko, planlegge og prioritere nødvendige tiltak, og følge opp tiltakenes effekt. Det er ledelsen i virksomheten som skal sørge for at det innføres og utøves internkontroll i virksomheten. Innføring og utøvelse av internkontroll skal gjøres i samarbeid med arbeidstakerne og deres representanter.

Risikobasert tilsyn

DSA skal føre risikobasert tilsyn («graded approach»). Risikobasert tilsyn innebærer at tilsynsaktiviteten tilpasses virksomhetenes kompleksitet, omfang og risikopotensiale med hensyn til strålevern, forurensning, beredskap, sikkerhet, sikring og sikkerhetskontroll. Dette legger føringer på hvilke tilsynsobjekter vi velger å føre tilsyn med, tilsynsfrekvensen og omfanget av tilsynet.

DSA følger internasjonale anbefalinger fra det internasjonale atomenergibyrået (IAEA) ved gjennomføring av tilsyn.

Mål og strategi

Målsettingen for tilsynsaktiviteten ved DSA er å kontrollere om virksomhetene sørger for forsvarlig bruk og håndtering av strålekilder, forsvarlig håndtering av radioaktivt avfall og sørger for kontroll med radioaktivt utslipp, kontrollere sikkerheten og sikringen ved norske atomanlegg og for radioaktive strålekilder, samt holde oversikt over nukleært materiale og nukleære anlegg (sikkerhetskontroll (safeguards)).

For å nå målene skal vi ha en risikobasert tilnærming til tilsynsaktivitetene, bl.a. ved utvelgelse av tilsynsobjekter, tilsynsfrekvens og ved valg av metode. DSA skal føre tilsyn med høy kvalitet, og sikre at det gjennomføres et tilstrekkelig antall tilsyn. DSA skal, der det er hensiktsmessig, være samordnet og koordinert internt og med andre tilsynseta-ter og relevante aktører.

Ambisjoner for perioden 2021–2030

1. Risikobasert tilnærming

DSA skal føre risikobasert tilsyn ved å tilpasse tilsynsaktiviteten til kompleksitet, omfang og risikopotensiale med hensyn til strålevern, forurensning og sikkerhet.

Dette skal gjøres ved blant annet:

→ **Risikobasert utvelgelse av tilsynsobjekter**

En slik utvelgelse forutsetter at DSA har et overordnet, oppdatert og klart bilde av risikoforholdene hos tilsynsobjektene. Risiko er definert som usikkerhet knyttet til om en uønsket hendelse vil inntreffe og hvilke konsekvenser den kan få.

→ **Etablering av risikobasert tilsynsfrekvens**

Det skal utarbeides langsiktige overordnede tilsynsplaner og detaljerte årlige tilsynsplaner. Tilsynsplanene skal sikre at det blir ført tilsyn med alle utvalgte tilsynsobjekter i løpet av perioden, samt at de mest risikoutsatte virksomhetene blir høyest prioritert i form av hyppigere tilsynsbesøk.

→ **Valg av metode**

Det skal være lav terskel for å benytte de mest dyptpløyende og ressurskrevende tilsynsmetodene overfor de mest risikoutsatte virksomhetene. Det skal fortrinnsvis prioriteres å benytte tilsynsmetoder som favner bredt og som er lite ressurskrevende overfor mindre risikoutsatte virksomheter.

2. Føre tilsyn av høy kvalitet

DSAs tilsynsprosesser, inkludert forberedelser, gjennomføring og oppfølging av tilsyn, skal utføres med god kvalitet i alle ledd.

Dette skal vi gjøre ved å:

→ ha tilsynspersonell med høy faglig kompetanse innen DSAs fagområder

→ ha et opplæringsprogram for tilsynspersonell

→ evaluere gjennomførte tilsyn basert på tilbakemelding fra virksomhetene

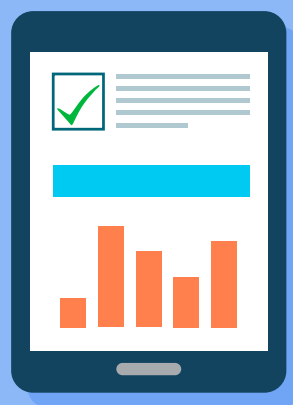
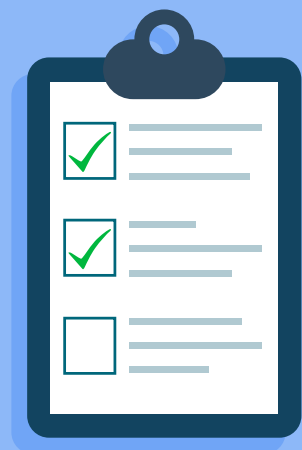
→ sikre intern erfaringsoverføring

→ ha oppdaterte og kvalitetssikrede prosedyrer for planlegging, gjennomføring, oppfølging, reaksjoner og dokumentasjon

→ bruke de ulike reaksjonsformene enhetlig og konsekvent.

3. Opptre samordnet og koordinert

DSA skal følge HMS-etatenes felles retningslinjer for gjennomføring og samordning av tilsyn. I forbindelse med planlegging av tilsyn skal det vurderes om, og i hvilken grad, det er behov for samordning internt og eksternt, og arbeide for å få til samordningen.

Illustrasjon: Shutterstock

4. Sikre at det gjennomføres et tilstrekkelig antall tilsyn

Antall tilsyn kan variere fra år til år. I den langsiktige overordnede tilsynsplanen skal det etableres en nedre grense for antall tilsyn som anses nødvendig for å nå målet om å redusere negative følger av stråling.

Bruk av reaksjonsformer

Når det avdekkes avvik og anmerkninger i forbindelse med tilsyn, har DSA som retningslinje å benytte mildeste reaksjonsform som vurderes å ha effekt. Dersom dette ikke fører fram, skal det velges en kraftigere reaksjonsform.

De aktuelle reaksjonsformene er:

- påpeking av plikt
- enkeltvedtak om korrigerende tiltak (pålegg)
- tvangsmulkt
- stansing
- beslag
- import og omsetningsforbud
- tilbakekalling av tillatelser og godkjenninger
- politianmeldelse

5. DSAs tilsynsområder:

- medisinsk strålebruk
- veterinærmedisinsk strålebruk
- strålebruk i industri og forskning
- all bruk av ikke-ioniserende strålekilder
- sikkerhetskontroll (safeguards) med nukleært materiale og nukleære anlegg
- atomanleggene på Kjeller og i Halden
- anløp av reaktordrevne fartøy
- avfallsanlegg og deponier
- radioaktivt utslipp og avfall

Direktoratet for
strålevern og atomsikkerhet